

St. Hallvard-klassiker:

Oskar Braatens memoirartikkell
«Fra mine gutteår på Sagene»
ble publisert i St. Hallvard 1929.
Klassikeren publiseres her på nytt i
original språkdrakt og typografi.
Braaten var medredaktør av
St. Hallvard fra 1933 til
sin død i 1939.

Artikkelen ble
første gang
publisert i St.
Hallvard nr.
1/1929. Oskar
Braaten var
medredaktør
av St. Hallvard
i 6 år sammen
med Arno
Berg, Arne
Meidell, Harald
Aars og Sverre
Steen.

Til venstre:
Oskar Braaten
fotografert
foran Sand-
akerveien 12
hvor han ble
født og bodde
til han var 5-6
år. Huset er for
lengst revet.

FRA MINE GUTTEÅR PÅ SAGENE

AV OSKAR BRAATEN

At det ikke finnes noen mere «bediktet» gatestump i Oslo by enn Sandakerveien fra Beierbroen og op til Thorshauggaten, tror jeg nok jeg tør si. Jeg har skrevet et dusin bøker om menneskene og husene der, og jeg er visst dessverre ikke ferdig ennu. Men det er naturligvis ikke «sant» alt det jeg har skrevet, og de fleste av de hendelsene jeg har fortalt om kunde likeså gjerne ha gått for sig i andre strøk av byen. Men jeg har nu engang henlagt scenen for de fleste av fortellingene og skuespillene mine til husene i denne gaten. «Hjemmet» og «Nummer tolv» og «Smedgården» og «Reutergården» og «Brandbakken» og hvad de nu heter alle sammen, har vært en ramme om mitt forfatterskap som jeg har kjent mig velsignet hjemme i. Og det kommer selvfølgelig av at jeg har levd her i denne krokete, koselige gatestubben fra jeg kom til verden og helt til jeg blev et «voksent» menneske på atten år.

Mine første erindringer fra Sandakerveien er knyttet til «Nummer tolv» hvor jeg bodde fra mitt første leveår til jeg var i seksårsalderen. Huset er en liten en-etasjes trebygning som ligger noen meter innenfor fortauet med et stakitt til gaten og en vannpost på den vesle gårdspllassen. Den vannposten har jeg god grunn til å huske. Vi var alene hjemme min søster og jeg, det måtte være utover vinteren, for mor hadde lagt i koksovnen før hun gikk, den stod het og rødglødende bortved brandmuren.

Det var vel tidlig på formiddagen, jeg hadde stått op, men jeg hadde ikke klædd mig ennu.. jeg stod i bare underbuksen bortved ovnen og lekte med en ulltråd – jeg stakk den gjennem lufthullet til den tok til å gløde, og så svingte jeg den rundt så det blev en lysende stripe etter den. Det var visst vakkert. Men så tok det selvfølgelig varme i underbuksen min, hele gutten stod i lys lue, det kunde blitt et enda vandrere syn, dersom ikke min søster hadde tatt mig i armen og dratt mig med ut til vannposten og satt spruten på. Gutten blev reddet. Men ikke underbuksen. Og ikke ulltråden heller. Jeg måtte finne mig en ny en, da jeg hadde fått på mig nytt, tørt tøi. For brent barn skyr aldri ilden. –

Nåja. Vannposten står på det samme stedet den dag idag. Jeg synes det lukter brent flanell hver gang jeg går forbi. Huset står også på den samme flekken. Det er penere nu enn da jeg bodde der. Den siste eieren har malt det op og satt nytt gjerde mot gaten. «Nummer tolv» er Sandakerveiens minste hus. Men det er også det koseligste.

Så var det en dag at det hendte noe i det vesle rummet vårt. Mor kom hjem og fortalte at vi skulle flytte, vi skulle ikke bo her lenger.

Jeg husker ikke enten jeg blev lei mig eller glad, jeg husker bare at jeg gikk bort i kroken etter den blå trillebøren min, jeg gav mig til å fylle den med alle rikdommene mine. Jeg hadde en trehest uten hode og hale, jeg hadde en «leemann» og en badeengel og en hestesko, jeg krøp under sengen etter en død gråspurv jeg hadde gjemt der, alt måtte jo være med. Løkk op døra! sa jeg til min søster. – Du skal vel ikke gå ut? sa mor. – Vi skal jo fløtta! sa jeg. – Ja, men ikke før om fjorten dager! sa mor. Men hvad er det for noe stygt du har der? – Det er en fugl han har finni på gata! sa min søster. – Du får ikke lov til å kaste'n, kanskje han blir levanes igjen i morra! sa jeg. Men mor hadde alt kastet spurven ut gjennem vinduet. Vi kan ikke ta den med til «Hjemmet»! sa hun. – Skal vi fløtta til «Hjemmet»? sa min søster. Hun strålte. Mor nikket. Jeg gråt. – Jeg vil ikke bo i «Hjemmet» for det er en gutt der som kaller mig for Oskefis! sa jeg. – Fy dig, du skal ikke banne! sa min søster. –

Sandakerveien nr. 12. (Revet. Red.anm.)

Så en dag skraklet en arbeidsvogn fullstabilit av møbler nedover mot «Hjemmet» som lå på den andre siden av gaten straks nedenfor. Jeg ruslet etter med trillebøren, alle vennene mine fulgte mig. De spurte og de grov, men jeg svarte dem ikke, hvad hadde jeg med dem å gjøre nu, kunde de ikke gå hjem til de stakkars små husene sine, visste de ikke hvad kar jeg var, jeg som skulde bo i den største gården på hele Sagene? Men da vognen svingte inn gjennem porten til «Hjemmet», var jeg ikke så kry lenger. Det yrte av unger i gården, de flokket sig om vognen, de kløv op på lasset eller hang sig bakpå, en jentunge kom og vilde se på trillebøren min. Da snudde jeg mig mot vennene mine som stod igjen ute på fortauet og glodde langt etter mig, jeg vilde rømme ut til dem, men da kom det gudskjelov et menneske i porten. Det var mor.

Det vilde være jálete av mig å late som jeg husker alt fra den første

tiden jeg bodde i «Hjemmet». Nei, jeg måtte nok sette mig til å «dikte» litt da, om det skulle bli noen greie på det, og vi skal ikke ha dikting her! Men så meget husker jeg, at den leiligheten vi hadde fått nu, var så meget lysere enn der vi hadde holdt til før. Vi bodde i tredje etasje med vindu rett ut mot «løkka», de panelte veggene var så nvdelige og lyserøde som tynn søtsuppe. Og kjøkkenet vårt da! Med spring og vask og kjøkkenbenk og andre fine greier! Ja, jeg skryter vel kanskje litt når jeg sier «vårt» om kjøkkenet, vi eide det ikke alene, vi var to familier om å dele det. Vi hadde hver vår vegg med hver vår tallerkenrekke, og disse veggene pyntet vi med vårt fineste blikktøi. Vi hadde hvert vårt rum i kjøkkenbenken og i skapet, vi hadde hver vår brøddunk bak døren. Vi hadde riktignok bare en komfyr, men det var to ilegg i den, vi hadde hver vår ovnsdør, så det var sandelig ingen mangel på komfort. Det kunde jo hende at det blev litt trangt ved komfyren når begge familiene skulde stelle maten på en gang, men de voksne tok det gjerne med ro. Verre var det når vi barna skulde koke og steke – og det måtte vi jo som oftest, så maten kunde stå ferdig til foreldrene våre kom hjem til middag. Da blev plassen nokså knapp mangen gang. Barna ved siden av krevde sin plass, og vi krevde vår. Vi skubbet og puffet hverandre for å komme inntil, ja vi sloss kanskje litt også. Og gud nåde den som satte et kjørel på den siden av komfyren som ikke hørte ham til! Var vi *riktig* uvenner, hendte det at vi delte kjøkkenet i to med en strek tversover gulvet med støvlehælen. Og så dyttet vi hverandre til hver vår side og passet nøie på at ingen kom over streken. Det var litt kjedelig for meg, for jeg fikk bestandig den siden av kjøkkenet som var lengst borte fra komfyren. Nå slukket visst varmen også! Og nå var klokka snart ett! Ja, nå begynte folk alt å komma i trappa! Da blev jeg tatt til nåde igjen, de andre hjalp mig selv med å puste på varmen. Og potetene blev bestandig ferdige. –

— Man leser så ofte beklagelser over de barna som er nødt til å vokse op i en storby som Oslo. De er henvist til å leve i portrum og i trange, skyggefuelle gårdsrum under hele opveksten, de må leke på søple-

kasser og omkring skylledunker. *Litt* overdrivelse er det vel i dette, men også megen sannhet. Det er bare det, at barna selv ikke vet hvor sørgetlig de har det. De morer sig og trives, portrummene og kjellertrappene er fulle av merkelige eventyr, det skulde bare mangle at de vilde bo andre steder enn i byen! Men vi voksnar vet hvor vondt barna har det – og verre er det vel nu enn noengang før. For nu kan de snøtt stikke nesen utenfor porten uten å risikere å bli overkjørt av sporvogner og biler.

Slik hadde vi det gudskjelov ikke på Sagene da jeg var gutt. Gatene lå og døset og halvsov, bare en sjeldent gang rullet en vogn forbi. Vi hadde «løkka» og «tomta» og «myra» til å tumle oss på, vi kunde gå op i «kulpen» og bade, vi kunde ta med oss mat og gå på landtur til «Mailund». Men gjorde vi det så svært ofte? Nei, vi holdt oss merkelig nok mest innenfor porten den tiden også. Og det gildeste stedet vi visste, var nettop søplekassa! Oppå den satte vi oss, så mange som kunde få plass. Jentene med dukkelappene sine, vi guttene med knappeposene og hyppen. Men så var det noe til søplekasser også! Ikke slike små, firkantede sinkbøtter som nu pryder gårdsrummene. Nei, søplekassa i «Hjemmet» var diger som et lite hus, det var plass til en hel bråte av oss oppe på lokket. Jeg husker en morgen da vi guttene skulde sette oss op på kassa og hyppe. Da tok lokket til å løfte sig varsomt og forsiktig, et ansikt glyttet undrende ut gjennem sprekken. Et skjeggete, svart ansikt. Det var en fillesamler som hadde vært trett og tatt sig en lur på morrakisten. Kunde slikt foregå nu? Akk nei. Verden går ikke *bare* fremover !

– Ja, vi holdt oss mest i gården: Vi slo snurrebass og gikk på stylter, vi klinket og lekte sisten og trillet ball-i-hatt. Men så kunde det jo hende at naturen gjorde sine krav gjeldende – en kunde bli sulten, eller det var andre ting som trykket. Hvad gjorde vi da? Sprang vi op til 'a mamma? – Vi som ikke hadde noen mamma hjemme, måtte selvfølgelig hjelpe oss selv. Men slikt kunde ikke falle dem inn som hadde et voksent menneske oppe i kjøkkenet. Det var bare å stille sig med ryggen mot skjulveggen og rope op mot ett av vinduene, til et ansikt viste sig. – Å er det? sa det

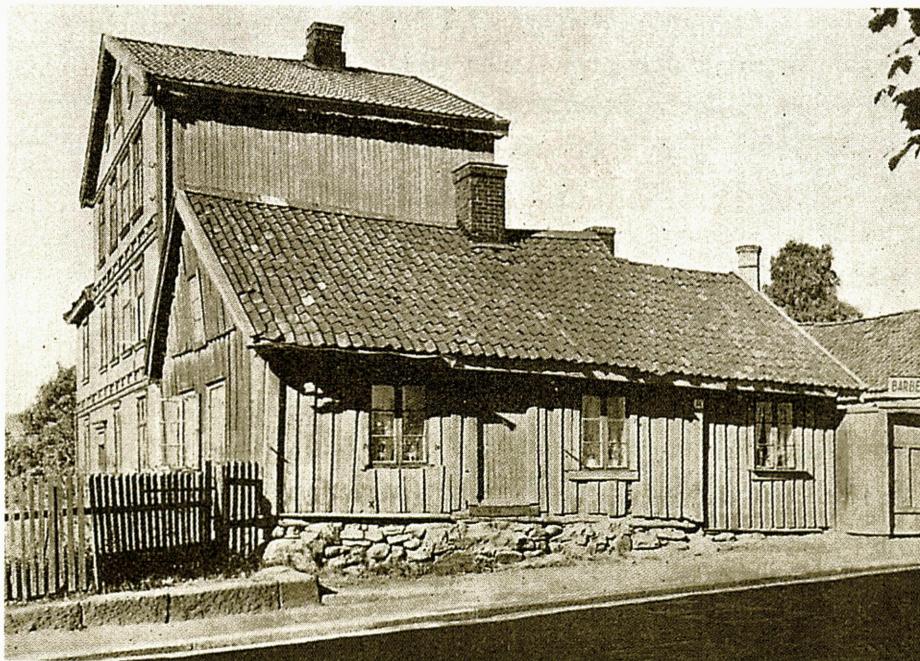
deroppe. – Mamma, du må kaste ned donøklen og to støkker mat! svarte det. Og ansiktet forsvant. Og straks etter suste en pakke i avispapir ut gjennem vinduet.

– Men det var mange av oss som hverken hadde far eller mor hjemme om dagen. De drog ut tidlig om morgen. Fabrikken hadde bruk for dem fra klokken seks. Barna fikk ligge igjen alene.

– Jeg begriper næsten ikke hvordan vi greide oss den tiden. Mødrene våre skar mat til oss og satte kaffekjelen på den varme komfyren før de gikk. Om vinteren satte de kjøkkenlampen på bordet foran sengen og vekket oss. – Du må ikke forsova dig! sa de. Og vi svarte i ørsken og sovnet inn på nytt før de var ute gjennem døren. Til vi for op og stirret vett-skremte på klokken. Skolen! Vi skulde være på skolen klokken åtte, og nå manglet den bare et kvarter! Det var å slenge på sig klærne og rive med sig bøkene og skolematen. Jeg husker jeg kom ti minutter for sent en gang. Det stod endel andre stympere ute i skolegården, de hadde forsovret sig de også. De torde ikke gå op. Da kom en av de gamle lærerinnene forbi. Hun så hånlig på oss. – Syvsovere! sa hun. Hun hadde ofte vært snild mot mig, men jeg tålte henne ikke siden. Ja, de lærerne! De skulde bare ha visst hvordan mange av oss hadde det, så hadde de kanskje ikke vært så snare med ørefikene og riset!

— Men livet var nå ikke bare skole og lek, vi hadde da litt nyttig å pusle med også, vi hadde for eksempel matspannene. Matspannene, spør De? Ja, matspannene! Middagshvilens på fabrikkene varte bare en time, og det var ikke alle som brydde sig om å gå hjem i den korte tiden. Det var ungkarer og barnløse som ingenting hadde hjemme å gjøre, og det var mange som bodde langt unda. Og da måtte de jo ty til matspannene og kokkonene. Vi hadde minst én i hver gate, vi hadde én i «Hjemmet» og vi hadde én lenger oppe i Sandakerveien. Tidlig på formiddagen begynte de å koke i digre kar, klokken tolv stod de fulle spannene i rekke og rad i entréen deres og helt ut i trappen. Spannene var delt i to, den underste delen

«Reutergården». (Sandakerveien 24 – revet. Red.anm.) Her var det butikk før i tiden. Og her er handlingen henlagt til »Bak høkerens disk». («Godvakter-Maren»).

var til suppe, den øverste til «ettermat», de var heftet sammen med en rem til å bære i. Og så var det å ta disse matspannene og springe nedover til «Sømmen» og «Hjula» og «Gråh». I førsten greide vi ikke å få med oss flere enn et par spann i hver hånd, men vi øvde oss op og blev flinkere og flinkere, de likeste av oss kunde spurre nedover gaten med en åtte-ti spann uten å slå ut en dråpe. Og nede i forhallen på fabrikkene satte vi spannene fra oss og fløi avgårde etter nye. Hver kokekone hadde sin bestemte plass, arbeiderne hadde kjennemerke på spannene sine, og alt gikk bra. Det verket nok litt i armene når sjauen var over, men vi tjente penger. Vi hadde ti øre uken for hvert spann, og det blev jo en liten skilling. Og det kunde være godt å få lagt noen kroner til side til konfirmasjonen.

– Ja, vi gjorde litt til nytte når høvet var der. Jeg husker en formiddag ut på sommeren, jeg satt på trappen utenfor et falleferdig hus i Sandaker-

veien straks nedenfor «Hjemmet». Da kom en brødvogn opover gaten, den stanset rett foran mig, brødkjøreren hoppet ned og gikk inn i huset. Så kom han ut igjen og stod og så på mig. – Vil du tjene penger? spurte han. Jeg reiste mig, jeg fulgte med inn i det tomme huset, helt op på taket gikk vi. Så pekte han på en av murpipene. – Vil du rive ned dissa for mig? sa han. Jeg har kjøpt steinen, huset skal rives! Jeg tenkte mig litt om, jeg tok bortpå pipa, stenene lå temmelig løse. Du skal få låne et spett! sa mannen. Og jeg tok jobben. Straks etter ringte det på skolen, ungene kom stormende ut, de fikk se meg oppe på taket, guttene klatret op til mig. Skulde jeg rive ned pipene og hele brandmuren? Hurra! Kom gutter! Tenk å få *lov* til å rive ned! Jeg fikk hjelp, det meste av arbeidet var gjort før kvelden kom. Jeg var litt sliten, men jeg hadde tjent tre kroner! Der hvor det vesle huset stod, har vi nu Sagene Folkebad. Og nu vet De hvem det var som begynte å rydde grunnen!

– Stakkars fattige barn! sier De kanskje. Tenk å slate slik for etpar kroner! – Fattige? Å nei! Vi hadde lyst til å *gjøre* noe, og kunde vi tjene en krone eller to, så var det så meget bedre! Vi vilde *arbeide*! Som de voksne. Hadde vi ikke annet å gjøre, så hendte det ofte at en kamerat og jeg tok med oss kaffe og mat og gikk bort på løkka. Vi skal på arbe! sa vi. Og vi gav oss til å grave groper så dype at vi blev helt borte i dem, vi satte oss til å hvile og kastet gropene igjen når vi hadde spist. – Det er et slit! sa vi og sukket lykkelig. Så ruslet vi hjemover med tunge skritt etter en «slitsom» arbeidsdag!

Fattige? Nei, vi var ikke fattige! Det var vel ingen overflod av noen ting, men jeg kjenner ingen av dem jeg vokste op sammen med, som tenkte over at de manglet noe. Nei, vi var ikke fattige. Men vi så mange som var det. Næsten hver dag gikk det tiggere på dørene, og de bad sjeldent uten å få. Var ingen av foreldrene våre hjemme, smurte vi noen brødskiver og stakk bort til dem. – Vi gav en tigger litt mat! sa vi da mor kom hjem. – Stakkar, det var bra, vi kan takke Gud, vi som ikke er fattige! sa mor. –

– Det stod benker rundt den nederste enden av gårdspllassen i «Hjem-

met» den gangen jeg bodde der. Der satt karene og røkte om sommerkveldene, og dit kom også konene med håndarbeidet sitt. Og så måtte selvfølgelig vi ungene også holde til der. Og praten gikk. De som var innflyttere fortalte om hvor gildt det var hime i den bygda de kom fra. De som var født her i byen mente på at et penere sted enn Sagene fantes det nå ikke! Reis him att vel, når det er så gromt der! sa de. – Vi lærte meget disse kveldene, vi ungene. Vi blev godt kjent med Sagene i gamle dager, og med bygdene omkring. Vi lærte kanskje også meget som vi ikke *burde* lære. Det var helst når det led litt ut på kvelden, og konene hadde gått op! Da kom skrønene! –

Men sommeren er kort. Og når den er slutt, kommer *mørket*. Og på den tiden *var* det mørkt!

Det hendte at vi måtte ut nokså sent om kveldene. Vi hadde ikke lyst, men vi måtte, det var ting som ikke kunde opsettes. Jeg husker en kveld, jeg hadde lagt mig, men måtte opp igjen, jeg drog på mig klærne så stilt jeg kunde, så jeg ikke skulle vekke de andre. Ute i trappen ble jeg stående, det var kølende mørkt, ute regnet det og blåste. Jeg lette meg frem til det jernrøret som løp langs murveggen og skulle være gelender, jeg tok noen skritt nedover, men hva var det? Jeg hørte noen like nedenfor meg, men jeg så ingenting, jo der så jeg noe også, et par gule lys som skinte som svovel og fosfor – men så slukket de brått. Jeg visste godt hva dette var, det var spøkeri, det var djevelen sjøl, jeg hadde hørt at han vanket her på Sagene nu om kveldene, forrige lørdag hadde han vært på Kaisalen og danset, de hadde sett hestefoten hans da han smatt ut gjennem døren. Og nå satt han der nede og ventet på mig!

Ja, det var kanskje ikke no rart i at han var etter meg i kveld, jeg hadde gjort no galt idag, jeg hadde forlovet meg med 'a Alvilde i andre opgangen, men det var da ingen som kunde vite det, vi hadde jo sagt at det skulle være hemmelig til vi var konfirmerte og kunde gifte oss! Men *han* visste det nok, styggen, han visste jo alt! Jeg vilde snu og fare oppover trappen igjen, men det var ikke så greit det heller, jeg skulle endelig ha

vært ute en tripp! Men der, hvad var det, jeg grep om jerngelenderet med begge hender, jeg stod krokete og skalv, jeg mumlet den første bønnen jeg husket i farten, det skulle visst bety noe slikt som «Deilig er den himmel blå». Han hadde hoppet op på akslen min, jeg kjente den lodne huden mot kinnet! Jeg visste ikke av mig, jeg hoppet rett ut i mørket, jeg tumlet mot en murvegg og spratt tilbake, jeg rutsjet på ryggen nedover trappene, mens bakhodet dunket mot stentrinene. Da jeg endelig hadde nådd det nederste trinet og tok mig i håret, blev jeg våt og klissen på fingrene. Det var visst best å gå op til 'a mamma! Men oppe i trappen satt jo *han* og ventet på mig! Og ute i gården var det mørkt som i en sekk, jeg torde visst ikke gå ut heller nå! Men jeg *måtte*! Det var en indre kraft som drev mig. Jeg satte til bens opover gårdspllassen mot den bygningen jeg visste lå i hjørnet opved gjerdet, jeg skulle nettop bykse op trappen da et lys flimret for øinene mine, det var et menneske som kom ut fra ett av de små avlukkene, et menneske med en løkt, det var Alvilde, det var min forlovede. Hun stanset foran mig og smilte og lo over hele det pene ansiktet, hun løftet løkten like op til fjeset mitt. – Er det dig, vil du låne løkta mi? sa hun. – Løkta? sa jeg. – Ja er du ikke redd da, dom sier at det spøker her i gårn, mor Jonsen så Kalsen i går kveld, han satt på skulidonken og drakk av ei flaske, enda det er to dager siden han døde! sa Alvilde. – Vil du ikke *ha* løkta? Jeg kan få 'a igjen imorra, jeg orker ikke vente på dig, for det er så liddeli kalt! – Men *du* da? sa jeg. Du må vel ha løkta i trappa? – Trur du *jeg* er redd Kalsen du da! sa Alvilde, hun blev borte i mørket, gangdøren slo igjen etter henne.

– En stund etter stod jeg ute i gården igjen, løkta blåste ut for mig, det blev enda mørkere enn før, det var så vidt jeg kunde skimte murveggen med de svarte rutene. Kalsen sitter på skulidonken! tenkte jeg. Og skulidonken står bortved veggen der! Og oppe i trappa sitter *han*! Jeg vil flye ut på gata, jeg vil være ute i natt, jeg vil setta mig på butikktrappa ved gassløkta! Men det var langt til porten, jeg måtte gjennem hele den mørke gården, jeg måtte forbi skulidonken! Hånden min skalv så det klirret i

Gårdsrummet i «Hjemmet». – Det ser ut til at guttene fremdeles liker sig ved søppelkassen.

rutene på loka, jeg stilte mig med ryggen mot en av skjuldørene og stirret opefter murveggen og lette etter et vindu i tredje etasje. Mor! ropte jeg, men så tidde jeg brått. Kalsen! Jeg stod jo med ryggen mot skjuldøren hans, det var herinne han lå lik, de satte jo kisten hans her til de skulde kjøre ham på kapellet! Nå rørte han sig derinne, nå stod han visst op! Mamma! – Et vindu blev åpnet høit oppe, jeg hørte et mål jeg kjente: Er det dig, Oskar? – Ja. gå ut i trappa og møt mig, sa jeg, og jeg for opover. Mor hadde tendt kjøkkenlampen og stod utenfor gangdøren og ventet på mig. Så lenge du blev! sa hun. Nei, men pus, stakar pusen da! Hun bøide sig ned mot et dyr som stod ved siden av mig og myste mot lampen. – Ikke klapp den ekle fillekatta! sa jeg. – Hu skremte mig så fælt, at!

Det er kanskje noen som sitter og rister på hodet. – Det var jo Braaten som sa at han ikke skulde dikte! sier de. Men han kunde ikke dy sig! –

Dikte? Det er en temmelig sannferdig skildring jeg har gitt her. Vi hadde en meget lang vei til våre nødvendige natteutflukter i «Hjemmet». Vi hadde ikke lys i trappene, det var først senere at det blev påbudt. Jeg har ofte smøget mig gjennem trappen med hjertet i halsen. Og jeg var ikke alene om det. Vi passet alltid på å få følge med hverandre når vi skulle op etter at det hadde blitt mørkt. Men vi hørte jo til en mere mørkeredd tid enn den vi har nu.

Jeg gikk forbi «Hjemmet» en kveld her i høst. Nu strålte det elektriske lyset utenfor begge oppgangene og i alle trappene. Det kunde aldri falle et lik inn å sette sig på skulidonken nå!

Det kunde være mangt å skrive om ennu. Jeg kunde fortelle om bærturene våre til Grefsen og Maridalen, om de store slagsmålene når alle guttene fra begge sider av elva hadde sin årlige krig. Jeg kunde fortelle om livet om vinteren. Ja, de lange vinter-eftermiddagene! Sporten betydde ikke så meget for barna den gangen som nu. I allfall ikke for oss i «Hjemmet». Det var nok enkelte av oss som hadde skøiter. Og et par gutter hadde visst ski også. Men ellers greide vi oss godt med tønnestaver som vi spikret en rem eller hyssing over til påbinding. Det gikk aldeles utmerket. Vi falt rett som det var! – Kjelker var det også nokså smått med. Noen hadde «slodde». Sloddene var spikret sammen av to fjeler til meier og en til sæte. De var ikke pene, jeg vilde ikke eie en slik slodde! – Jeg resikerte ikke å få noen heller, forresten. Jeg hadde ingen til å lage en til mig. – Jeg hadde nu forresten ikke kjelke heller da – om vi endelig skal tale om *det*. –

Nei, sporten betydde ikke så meget for oss. Når de lange, mørke vintereftermiddagene kom, da gikk vi på besøk til hverandre, vi som var alene hjemme. Krøp sammen og ventet på kvelden da foreldrene våre skulle komme. Tiden var så lang, så lang. Vi gjorde det vi kunde for å korte den. Vi leste indianerfortellinger og hyppet og fortalte skrøner som vi hadde hørt av de voksne om sommerkveldene. Vi gjorde kanskje mange gale ting også – ting som aldri hadde falt oss inn, om vi hadde hatt far eller

mor hos oss. Men *dem* hadde vi ikke. Fabrikken hadde kjøpt dem. Vi hadde ikke råd til å beholde dem. Så vi *var* kanskje nokså fattige allikevel.—

— Jeg hørte engang et foredrag i Bondeungdomslaget. Det var en prest som talte — en landskjent prest som hadde «studert» livet på østkanten. Han hadde gått omkring i slike gårder som «Hjemmet», og han var blitt alvorlig rystet, den gode prestemannen. Jeg husker han sluttet slik: Efter menneskelig beregning er disse barna dømt til undergang!

— Jeg var ganske ung den gangen, sinnet holdt på å ta makten fra mig, jeg var nære på å stå op og kaste noen ord bent i ansiktet på presten. I pausen snakket jeg til formannen. — Svar presten du! sa formannen. — Jeg? Kunde jeg min stakkar våge mig til å svare en prest? Men ordene brente sig fast i mig. Dømt til undergang? Jeg var ikke bare sint lenger. Jeg var redd!

— Jeg ser ofte noen av vennene mine fra barneårene, jeg hilser på en og annen av dem rett som det er. Enkelte av dem har slått sig op og har forlatt østkanten for alle tider, mange av dem bor der ennå og lever arbeidernes strevsomme liv. Dømt til undergang? Gudskjelov, pastorens «menneskelige» beregning slo feil! Vi gikk klar av undergangen, de aller fleste av oss!